

SOCIETAT

Una peculiaritat del calendari

El dia de 30.000 'bixestos'

|| Els nascuts el 29 de febrer fan anys avui en la data exacta per primera vegada des del 2008

|| El calendari actual, que ve del segle XVII, s'ajusta gairebé totalment al que dura un any solar

ANTONIO MADRIDEJOS
BARCELONA

Després de quatre anys d'espera, uns 30.000 espanyols nascuts el 29 de febrer podran celebrar avui el seu aniversari el dia exacte que van venir al món. Ni abans ni després, com els passa els altres anys. Sembla un capritx del calendari, però si el mes de febrer no tingués aquesta particularitat, si no existís sin els anys bixestos o de traspàs, ni el Nadal cauria sempre a principis d'hivern, ni les cigonyes arribarien per sant Blai ni el solstici d'estiu cauria a finals de juny. És clar que aquesta particularitat del calendari no és nova, sinó que la van adoptar els romans ja fa 21 segles. Va ser la reforma juliana.

Velles llegendes sostenien que els nens nascuts en any de traspàs tenien poders màgics, però la veritat és que és pura superxeria. «Per descomptat, el 29 de febrer és un dia com qualsevol altre. No té res d'especial», diu Jorge Carlos Núñez de Murga, catedràtic d'Astronomia de la Universitat de Barcelona (UB). Ni tan sols s'hi aprecia un descens del nombre de naixements respecte als dies pròxims, segons l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) per

als tres últims anys de traspàs (2008, 2004 i 2000). «Té més impacte el dia de la setmana, especialment el diumenge [previsiblement pels parts planificats]», posa com a exemple l'Idescat. Atenent el que passa un dia habitual del mes de febrer, avui naixeran a Catalunya entre 160 i 210 criatures.

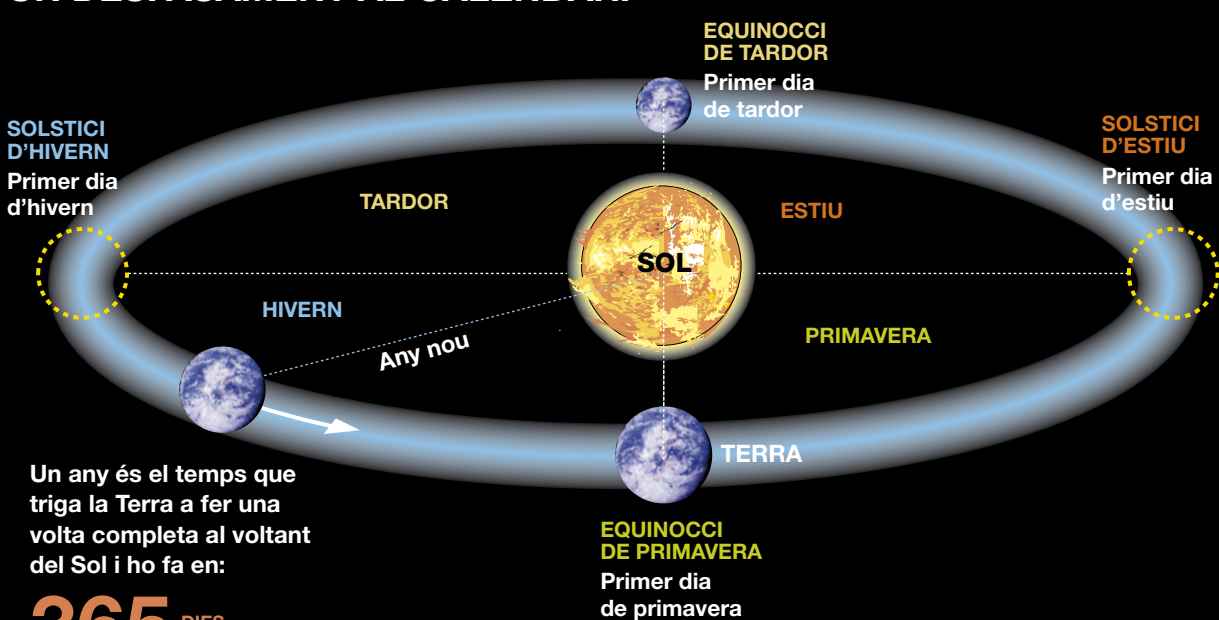
La raó de ser dels anys de 366 dies radica en el fet que el període de translació de la Terra al voltant del Sol, l'anomenat any solar o tròpic, no té una durada rodona de 365 dies, sinó una mica més: exactament, 365 dies, 5 hores, 48 minuts, 45 segons i 98 centèsimes (en un càlcul amb decimals, 365,242198 dies), recorda Núñez de Murga. Es tracta d'un desfasament aparentment ínfim, però si aquest excés pròxim a les sis hores s'acumulés durant quatre anys, acabaria formant un dia sencer (6 hores x 4 = 24 hores). Al cap d'un segle s'haurien perdut 25 dies i passaria una cosa impensable: el mes més fred no seria el gener, sinó que seria el febrer. Passats 400 anys, nevaria al juliol. «Passats 1.600 s'hauria donat una volta completa al calendari», prossegueix Núñez de Murga.

DE JULI CÈSAR A GREGORI XIII // L'existència dels bixestos la devem a Juli Cèsar. Assessorat per l'astrònom Sosígenes d'Alexandria, el cabdill romà va portar a terme una profunda reforma del calendari que va deixar enrere el còmput lunar i va reintroduir els almanacs solars d'origen egipci, però amb la millora dels anys de 366 dies. Encara que el calendari actual no és exactament igual, en aquella època es van establir les bases, incloent-hi els 12 mesos i una durada fixa per a cadascun d'ells. «La reforma juliana es va acostar molt al que tenim ara», insisteix Núñez de Murga. Es va escollir el *bis sextus dies ante calendas martii* o sisè dia abans de les calendes de març, «però hauria tingut un efecte idèntic en qualsevol altra època».

No obstant, les coses no van quedar així. Resulta que l'any julià s'acosta bastant a l'any solar, però no és exacte perquè 6 hores no és el mateix que 5 hores i 48 minuts. La correcció suposava afegir 45 minuts cada quatre anys o, a llarg termini, vuit dies per mil·lenni. Encara que diversos estudiosos van detectar el problema i es van convocar concilis amb el propòsit d'esmenar-ho, el ca-

Passa a la pàgina següent

UN DESFASAMENT AL CALENDARI

Un any és el temps que triga la Terra a fer una volta completa al voltant del Sol i ho fa en:

365 DIES i...

- + 5 HORES
- + 48 MINUTS
- + 45 SEGONS
- + 98 CENTÈSIMES

Cosa que significa gairebé 6 hores de més

Al cap de 4 anys hauran transcorregut gairebé 24 hores de més

Juli Cèsar va afegir un dia al febrer, cada quatre anys, però aleshores sobraven: 11 MINUTS, 14 SEGONS, 2 CENTÈSIMES

Per corregir-ho Gregori XIII va mantenir l'any de traspàs amb 29 dies al febrer, cada quatre anys, però amb una excepció: cada quatre segles sobriren tres dies bixestos, segons unes regles matemàtiques

La mort (que no va ser simultània) de Cervantes i Shakespeare

►► El canvi del calendari julià a l'actual calendari gregorià, present actualment a tot el món occidental, no es va produir de manera simultània. França, Portugal, Espanya i els països pròxims al Papa el van adoptar el mateix 1582, però Alemanya ho va fer dos anys després, i molt més es van demorar Anglaterra (1752), el Japó (1873), la Xina (1912) i Rússia (1923).

►► Això va motivar anècdotes famoses, com que Cervantes i Shakespeare van morir la mateixa data (23 d'abril de 1616), però no el mateix dia, perquè Anglaterra i Espanya es regien per calendaris diferents. I la Revolució Russa, coneguda com la *revolució d'octubre*, va passar realment al novembre, perquè els tsars i l'Església ortodoxa encara es regien pel calendari anterior.

CALENDARI JULIÀ

El nostre calendari es basa en l'antic calendari romà de deu mesos...

MARÇ	ABRIL	MAIG	JUNY
JULIOL	AGOST	SETEMBRE	OCTUBRE
NOVEMBRE	DESEMBRE		

...Transformat en el 700 aC per Numa Pompili, que, a partir del calendari lunar, va afegir dos mesos. El febrer era l'últim mes de l'any

MARÇ	ABRIL	MAIG	JUNY
JULIOL	AGOST	SETEMBRE	OCTUBRE
NOVEMBRE	DESEMBRE	GENER	FEBRER

El 45 aC Juli Cèsar va prendre la iniciativa de corregir l'error

NEIX L'ANY BIXEST

L'astrònom Sosígenes d'Alexandria va tenir la idea d'afegir un dia al febrer, cada quatre anys

	1	2	3	4
5	6	7	8	9
10	11	12	13	14
15	16	17	18	19
20	21	22	23	24
25	26	27	28	29

CALENDARI GREGORIÀ

El Papa Gregori XIII va solucionar el problema el 1582 fent desaparèixer alguns dies bixestos segons aquestes regles matemàtiques

UN ANY BIXEST HA DE SER:

- 2000: Divisible per 4 i... divisible per 100 i... divisible per 400
- 2012: Divisible per 4 i... no divisible per 100

Esdeveniments dels anys de traspàs Pròxims bixestos:

És any electoral als EUA

Hi ha Jocs Olímpics

- 2016, 2020, 2024, 2028, 2032, 2036, 2040, 2044, 2048, 2052, 2056, 2060, 2064, 2068, 2072, 2076, 2080, 2084, 2088, 2092, 2096, NO, 2104, 2108,

curiositats

1 SEGONS DE MÉS

Al marge dels anys de traspàs, cada dècada s'afegeixen uns tres segons a l'horari internacional (UTC) per ajustar la durada natural de la rotació de la Terra a la d'un dia oficial (mesurada amb rellotges atòmics). Els segons intercalars són necessaris perquè la Terra giri cada cop més lenta, ni que sigui de forma imperceptible.

2 A TOT EL MÓN

Moltes civilitzacions han desenvolupat les seves formes de mesurar el temps, però el calendari occidental, basat en el cicle solar i l'empremta cristiana, s'ha imposat en les relacions comercials de tot el planeta. Entre d'altres, el món musulmà, l'hebreu i el tradicional xinès compten amb els seus propis calendaris.

3 REVOLUCIÓ FRANCESA

L'intent més impetuós d'acabar amb el calendari gregorià i les seves connotacions religioses es va produir a la Revolució Francesa. El calendari alternatiu, que va funcionar a França entre 1792 i 1806, començava en l'actual setembre i impulsava el sistema decimal amb 12 mesos de 30 dies. Els cinc dies que faltaven per a 365 es consideraven festa.

Alba López (1996) celebra el seu aniversari en la data real per quart cop.

Isabel Carvajales, que fa 17 anys (68 oficials).

Vals Drukteines (1984) celebra el seu setè aniversari.

Quatre cops més joves

Un jubilat de Sant Sebastià impulsa un club per als nascuts el 29 de febrer ≡ Alguns formularis d'internet encara no inclouen la singular data a la casella del dia de naixement

A. M.
BARCELONA

El donostiarra José Manuel Ubarrechena, ara jubilat, es disposa a celebrar el seu 19è aniversari acompanyat d'unes 200 persones que comparteixen amb ell la peculiaritat d'haver nascut un 29 de febrer. Alguns viatgen a Sant Sebastià amb tot just 12 anys celebrats i diversos fills. «Sóc jove, ho porto bé», diu amb humor. L'únic que lamenta és que els temps de crisi i el fet que avui sigui un dimecres laborable el privaran de compartir taula i festa amb les 500 persones que, segons explica, hi han participat en altres ocasions. El 2008, sense anar més lluny. Són els membres del Club dels Bixestos. Ubarrechena, president i fundador d'aquesta associació tan singular, va néixer el 29 de febrer de 1936.

Els bixestos ho porten molt bé, amb orgull, i el seu únic problema es limita sovint a decidir quin dia celebren l'aniversari la resta dels anys. Molts opten per l'1 de març, però altres s'hi resisteixen, com la barcelonina Isabel Carvajales, que en compleix 17 (68 oficials). «Només m'agrada celebrar-lo quan coincideix amb el meu autèntic dia», afirma.

Isabel recorda que, com que va néixer a primeres hores de la matinada, van estar a punt d'inscriure-la el dia anterior (28 de febrer), «però afortunadament no va ser així». A Pedro Rubio Moreno, agricultor i alcalde del poble de Chumillas (Conca), tampoc li agrada celebrar-lo fora de la data indicada. «Quan em toca realment faig una gran festa –relata–. Vaig viure a Rússia uns anys i recordo que no hi havia ningú del meu dia. Allà els inscrivien l'endemà, al març». De l'antiga Unió Soviètica, concretament de Letònia, procedeix Vals Drukteines, que treballa al queviures Lafuente de Barcelona. «Efectivament, jo en sóc un exemple. Em van inscriure l'1 de març, però em sento del 29. Si pogués, m'ho canviaria».

Sant Dositeu

Això sí, excepte que passa una vegada cada quatre anys, una data tan asenyalada és un dia totalment normal. Hi ha fins i tot un sant, sant Dositeu, i una celebració internacional, el Dia de les Malalties Estranyes.

L'únic inconvenient amb què

s'han trobat alguns bixestos és quan han d'emplenar impresos o inscripcions a internet (sovint no apareix la casella del 29 de febrer), però els organismes oficials espanyols ja tenen en compte aquesta particularitat. «No he tingut mai problemes a l'hora de fer paperassa», explica Alba López, estudiant barcelonina que avui compleix quatre anys (va néixer el 1996). L'Alba, acompanyada de la seva família, va participar en anys

INCONVENIENTS

En alguns països, com Rússia, els bebès són inscrits l'1 de març per evitar problemes de paperassa

passats en les festes d'Ubarrechena. «L'única cosa que recordo és que, de petita, el Club Super3 només em felicitava una vegada cada quatre anys, però ara fins i tot el Facebook ha incorporat el 29 per als nous registres», afirma. El mateix opina Ale-

xia Moreno, estudiant d'Odontologia, de Sant Cugat del Vallès, que compleix 5 anys (1992). «No he tingut mai cap problema. L'acostumo a celebrar el 28 de febrer simplement perquè coincideix amb l'aniversari d'una amiga».

És difícil de saber quants nascuts hi ha en bixest, però Ubarrechena, atenent una extrapolació estadística, calcula que en són 30.000 a Espanya i cinc milions al món, encara que els més famosos en són sens dubte dos que ja són morts: Pau III, papa, i Gioacchino Rossini, compositor. Rubén Plaza, ciclista i excampió d'Espanya, també va néixer un 29 de febrer. «Fins que vaig complir els 60 no en coneixia cap. Vaig posar un anunci a la premsa i en van aparèixer 60 de cop. Després he continuat fent una mica de publicitat i ja tinc bixestos de Portugal, Cuba, l'Argentina, França i Suïssa». El club compta fins i tot amb una patrona, la Mare de Déu dels Bixestos, i un himne compost pel mateix Ubarrechena: «Amigos, yo quiero ser bixiesto toda la vida, porque cuando cumplia cien, seré un niño todavía...» ≡

Ve de la pàgina anterior

lendaris julià va funcionar a Europa fins al segle XVI. En aquella època, l'inici de l'any s'havia desplaçat 10 dies.

La correcció definitiva va arribar el 1582. Segons decisió del papa Gregori XIII, els anys divisibles per 100 no serien bixestos encara que els toqués per ser múltiples de 4. Si que ho serien, en canvi, els divisibles per 400. «Això suposava eliminar tres dies (tres bixestos) cada quatre segles: 1900 no ho va ser i el 2100 tampoc ho serà –diu el catedràtic de la Universitat de Barcelona–. El nostre calendari té ara un marge d'error d'un dia per cada 3.000 anys». La reforma també va voler corregir l'error que s'havia acumulat durant 16 segles i va imposar que el dijous 4 d'octubre del 1582 anés seguit pel divendres 15 d'octubre. Hi va haver disturbis, ja que a la gent no li va fer gràcia que li traguessin 11 dies de la seva vida, uns dies que no van existir mai, però el calendari va acabar triomfant. ≡